МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДѢЛИЕТО И ДЪРЖАВНИТѢ ИМОТИ
СЛУЖБА ЗА ЗАЩИТА НА РАСТЕНИЯТА

УПѪТВАНЕ № 14
(второ издание)

Следъ като прочетешъ това упѫтване предай го на приятелитѣ си за да го прочетатъ и тѣ.

БОРДЕЛЕЗОВЪ (ВАРЬ-СИНКАМЪЧЕНЪ) РАЗТВОРЪ

УНИВЕРСИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА ПОВДИВ

СОФИЯ
ДЪРЖАВНА ПЕЧАТНИЦА
1937

БОРДЕЛЕЗОВЪ (ВАРЬ-СИНКАМЪЧЕНЪ) РАЗТВОРЪ

Варь-синкамъчниятъ (или както често го наричатъ у насъ — борделезовиятъ разтворъ) е едно отъ най-сигурнитѣ срѣдства за борба съ болеститѣ по лозата, овощнитѣ дървета, тютюна и зеленчуцитѣ. Обаче, докато лозаритѣ, принудени отъ жестоката необходимость, го познаватъ отдавна, и редовно го използуватъ, за да предпазватъ лозята си отъ опустошителната мана, овощаритѣ, зеленичаритѣ и тютюнопроизводителитѣ у насъ много рѣдко си служатъ съ пръскане, за да предпазятъ своитѣ култури отъ болести и неприятели, които тъй много ги нападатъ. Съ засилването на овощното и зеленчуково производство у насъ, и особено, съ стремежа на това производство къмъ чуждия пазаръ, пръскането неминуемо ще се наложи и тукъ. Нашиятъ овощарь и зеленичарь трѣбва да помни, че той не ще получи на външния пазаръ дори това, което получава на вѫтрешния, за плодове и зеленчуци, които сѫ пренесени, деформирани, загнили, нагризани или червясали. А сигурна и ефикасна борба съ тѣзи болести и неприятели може да се води само чрезъ пръскане съ различни разтвори, между които днесъ за днесъ първо мѣсто у насъ държи варь-синкамъчниятъ.

Материали за приготовление. Както показва и самото име, главнитѣ съставни части на този разтворъ сѫ синь камъкъ и варь. Синиятъ камъкъ, който представлява съединение на медьта (бакъра) съ сѣрната киселина, представлява едри сини кристали, които лесно се разтварятъ въ вода, като даватъ хубавъ синь разтворъ. Намира се за продажба на всѣкѫде. Купувачътъ трѣбва да предпочита такъвъ,

УНИВЕРСИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА СОФИЯ

който е съ едри, тъмно-сини кристали и да избѣгва онзи, който се състои отъ дребни, мѫтни или зеленикави кристали или прахъ, тъй като последниятъ често пѫти е фалшифициранъ съ зеленъ камъкъ, който е много по-евтинъ и далечъ не действува така ефикасно срещу болеститѣ, както синиятъ камъкъ.

Варьта може да се употрѣби както негасена (печена), така и гасена (отъ яма). Трѣбва да се внимава, обаче, негасената варь да не съдържа парчета отъ непеченъ варовикъ, каквито често се намиратъ въ по-голѣмитѣ буци, нито пъкъ да се е разпаднала отъ дълго стоене на въздуха на прахъ, тъй като отъ този прахъ голѣма часть се е обърнала пакъ на варовикъ. Трѣбва да се предпочита негасена варь съ бѣлъ цвѣтъ предъ онази, която е повече или по-малко жълтеникава. Когато се употрѣбява гасена варь, гледа се последната да бѫде мазна и прѣсна, а не засъхнала и чуплива, каквато е тази отъ повърхностьта на ямата, която си е измѣнила състава подъ влияние на въздуха. Отъ гасената варь се взема $2\frac{1}{2}$—3 пѫти повече (по тегло), отколкото отъ негасената. (Килограмъ гѫста гасена варь може да се замѣсти съ $\frac{3}{4}$ л. по обемъ).

Начинъ на приготовление. Най-често употрѣбяванъ при борбата съ болеститѣ по лозята, овощията и зеленчуцитѣ е така нареченият еднопроцентовъ борделезовъ разтворъ, при приготовлението на който за 100 литри разтворъ сѫ нуждни 1 кгр. синь камъкъ и $\frac{3}{4}$ кгр. негасена или $1\frac{1}{2}$—2 кгр. гасена варь. Самото приготовление може да стане по различни начини, но най-удобенъ за практиката е следният:

Взема се каца или футия, която да събира поне 100 литри и една кофа съ вмѣстимость поне 10 литри. Отмѣрва се 1 кгр. синь камъкъ, наливатъ се въ голѣмата каца 90 литри вода и въ тѣхъ се разтваря синиятъ камъкъ. Понеже разтварянето на едритѣ кристали синь камъкъ въ студена вода става

бавно, тѣ трѣбва или да се счукатъ на ситно или пъкъ да се поставятъ въ водата още отъ предишната вечерь, та за следующия день да сѫ се разтворили. Най-удобниятъ начинъ е, синиятъ камъкъ да се постави въ кошничка или рѣдка торбичка, която да се натопи въ кацата, така — че да е потопена въ най-горната часть на водата.

Въ кофата пъкъ се размива нуждното количество варь ($\frac{3}{4}$ кгр. негасена или $1\frac{1}{2}$—2 кгр. гасена варь за 100 литри разтворъ) въ 10 литри вода. Ако си служимъ съ гасена варь, размиването ѝ става много лесно, като се залѣе съ вода и се разбърква съ пръчка, докато даде рѣдко варно млѣко. Служимъ ли си, обаче, съ негасена варь, последната трѣбва предварително да се угаси. Правилното гасене на варьта се извършва по следния начинъ: буцитѣ варь се поставятъ въ кофата и се заливатъ съ съвсемъ малко вода, така че само да се навлажнятъ. Щомъ тази влага се попие отъ буцитѣ, веднага тѣ се заливатъ съ още малко вода, и това продължава, докато буцитѣ се нагорещятъ и почнатъ да се разпадатъ и вратъ, когато вече може да се залѣятъ и съ повече вода, като усилено се разбъркватъ. Сега вече може да се досипе и останалата вода (до 10 литри), съ която се разбърква, докато се получи еднородно и безъ бучки варно млѣко. Този начинъ трѣбва да се следва, понеже не всѣка варь се гаси еднакво лесно и има такава, която, залѣе ли се изведнажъ съ повечко студена вода, гасенето се „удавя“ и спира. Отъ друга страна, обаче, трѣбва да се внимава да се досипва вода веднага следъ като се попие отъ варьта, иначе последната ще „прегори“ и гасенето нѣма да се извърши правилно и пълно. Следъ като варното млѣко изстине достатъчно, то се излива въ кацата съ синкамъчниятъ разтворъ. Изливането трѣбва да става презъ сито, за да се задържатъ едритѣ парчета, които обикновено оставатъ при гасенето на варьта. Прибавянето на варното млѣко

става бавно и при постоянно разбъркване съ дървена бъркалка. Бистриятъ синкамъченъ разтворъ се замѫтнява и почва да мѣни цвѣта си, докато следъ окончателното изливане на варното млѣко добива небесно-синь цвѣтъ — борделезовиятъ разтворъ е готовъ.

Какво става при смѣсване на варното млѣко съ синкамъчния разтворъ? Самиятъ синкамъченъ разтворъ е киселъ, и ако съ него се пръскатъ растения, ще изгори листата имъ. При изливането на варното млѣко той се неутрализира, сир. киселотата му се свързва, и той може да се пръска по растенията, за да ги пази отъ болести, безъ да повреди зеленитѣ имъ части. Най-лесно може да се следи ходътъ на това неутрализиране съ червена лакмусова книжка или бѣла фенолфталеинова книжка, (намиращи се за продань по всички дрогерии и аптеки), които въ киселъ разтворъ не измѣнятъ цвѣта си, но следъ неутрализирането му съ варь веднага първата посинява, а втората почервенява. Когато варьта е достатъчно чиста тогава дори 250 грама негасена варь или 600—700 грама гасена сѫ напълно достатъчни да неутрализиратъ 1 кгр. синь камъкъ, така — че при употрѣбата на $^3/_4$ кгр. негасена или $1\,^1/_2$—2 кгр. гасена варь неутрализирането е гарантирано при всѣкаква варь, безъ да става нужда отъ употрѣблението на лакмусова или фенолфталеинова книжки, които не всѣкѫде сѫ достѫпни.

Отъ друга страна, употрѣблението на точно неутрализиранъ борделезовъ разтворъ съвсемъ не е така необходимо, както мислятъ мнозина. Даже въ лозарството, днесъ на много мѣста се смѣта, че борделезовъ разтворъ съ алкалность значително надъ неутрализационната точка дава по-добри резултати отъ неутралния, тъй като много по-трайно се задържа по листата. Въ овощарството пъкъ, алкалниятъ разтворъ е още по-наложителенъ, тъй като овощ-

нитѣ дървета (особено праскови, кайсии и зарзали) сѫ силно чувствителни къмъ дори слабокисела реакция, а такава винаги може да се появи даже при добре неутрализиранитѣ разтвори подъ влияние на атмосферната влага и вѫгледвуокисъ.

Други гѫстоти. Еднопроцентовиятъ борделезовъ разтворъ, приготовлението на който описахме, е най-често употрѣбяваниятъ. Има обаче случаи, когато се налага употрѣблението на борделезовъ разтворъ съ други гѫстоти. Такъвъ е напр. случаятъ при зимното пръскане на овощнитѣ дървета*), което освенъ съ другитѣ срѣдства може да се извърши и съ два процентовъ борделезовъ разтворъ. Но борделезовъ разтворъ по-гѫстъ отъ 1% се употрѣбява и за лѣтно пръскане, особено въ лозарството. Въ силно влажни и съ чести превалявания години, когато опасността отъ мана по лозята е особено голѣма, пръскането имъ трѣбва да става съ $1\,^1/_2$—2% борделезовъ разтворъ. Сѫщо така и следъ градушка, когато има опасность отъ появата на бѣло гниене по лозята, се препорѫчва незабавното имъ напръскване съ гѫстъ (дори 3—4%) борделезовъ разтворъ. Обратно, въ години сухи и слънчеви, когато условията за поява на болести не сѫ благоприятни, гѫстотата на борделезовия разтворъ може да се намали на $^3/_4$%, па дори и $^1/_2$%. Въ всѣки случай, стопанинътъ трѣбва да помни, че е по-важно да пръска растенията си по-често и по-обилно, па макаръ и съ по-разрѣденъ разтворъ, отъ колкото рѣдко и оскѫдно съ гѫстъ разтворъ.

Приготовлението на по-гѫстъ, или по-рѣдъкъ борделезовъ разтворъ става по сѫщия начинъ, както на еднопроцентовъ, само че се вематъ съразмѣрни количества отъ материалитѣ. Напр., при 2-процентовия разтворъ за 100 литри намѣсто 1 кгр. синь

*) Вижъ „Зимната борба съ болеститѣ и неприятелитѣ по овощнитѣ дървета“ — упѫтване № 11 на Службата за защита на растенията, което се изпраща безплатно при поискане отъ Службата.

камъкъ и 3/4 кгр. негасена или 1 1/2—2 кгр. гасена варь, се взиматъ 2 кгр. синь камъкъ и 1 1/2 кгр. негасена или 3—4 кгр. гасена варь; за 1 1/2 процентовъ разтворъ — 1 1/2 кгр. синь камъкъ и 1·125 кгр. негасена, или 2 1/4—3 кгр. гасена варь; за 1/2 % — половината отъ количеството за 1% и т. н.

Свойства. Борделезовиятъ разтворъ не представлява разтворъ въ сжщинския смисъль на думата, какъвто е синкамъчниятъ. Въ него варьта и синиятъ камъкъ сж съединени въ съвсемъ дребни частици, които плуватъ въ течността, но остави ли се разтворътъ въ покой, тѣ бавно се утайватъ и надъ тѣхъ остава бистра, безцвѣтна течность. Ако синиятъ камъкъ не е достатъчно неутрализиранъ съ варьта, тази течность е по-слабо-синя и като се потопи въ нея острието на ножа, то почервенява отъ отдѣлената медь.

Престои ли борделезовиятъ разтворъ 1—2 дни, утайката му се сгжстява и става неспособна да се размѣсва така хубаво съ течността. Такъвъ разтворъ е долнокачественъ и не действува сигурно противъ болеститѣ. Ето защо, разтворътъ за пръскане трѣбва да се приготовлява винаги непосрѣдствено преди самото пръскане и въ никой случай да не се оставя повече отъ следующия день. Ако стопанинътъ не иска да губи време преди пръскането, той може да приготви разтворитѣ отъ синь камъкъ и варь, но да ги държи отдѣлно и да ги смѣси по гореописания начинъ едва преди момента за пръскане. Въ такъвъ случай се препоржчва тия разтвори да бждатъ по-концентрирани, като при смѣсването се вематъ нужднитѣ количества, за да се получи пакъ еднопроцентовъ разтворъ. Ако ли пъкъ остане отъ разтвора неизползуванъ, било че е билъ приготвенъ въ по-голѣмо количество, отколкото е нуждно за момента, било пъкъ че внезапно разваляне на времето не позволява изпръскването му, тогава трайността му може да се продължи

чрезъ прибавяне на 100—150 грама обикновена захарь на всѣки 100 литри отъ него.

Когато растенията се напръскатъ съ борделезовъ разтворъ, зеленитѣ имъ части (листа, чепки, плодове и лѣторасти) се покриватъ съ тънъкъ пластъ отъ ситни капчици. Подъ действието на влагата и въздуха, тѣзи капчици постоянно отдѣлятъ малки количества синкамъченъ разтворъ, който е отровенъ за плесенитѣ и гжбитѣ. Ако върху тѣзи напръскани растителни части попаднатъ зародиши (семенца) на разнитѣ растителни болести (така наречени спори), тѣ при покълването си се отравятъ отъ отдѣленията синкамъченъ разтворъ, ето защо пръсканитѣ растения не се маносватъ. Нѣщо повече, намѣрено е, че варь-синкамъчното пръскане действува много благотворно на листата, независимо отъ това, че ги предварва отъ болести, като ги запазва по-продължително време зелени и засилва дееспособността имъ.

Трѣбва да се помни винаги, обаче, че *борделезовиятъ разтворъ не лѣкува растенията отъ болести, а само ги предпазва отъ такива. А това значи, че съ него растенията трѣбва да се пръскатъ още преди болестьта да се е появила или докато е само въ твърде ограниченъ размѣръ.* Тамъ, кждето болестьта вече се е развила навсѣкжде въ лозето или градината, пръскането може само да помогне да се запази часть отъ това, което още не е нападнато, но това, което е вече нападнато, никакво пръскане съ борделезовъ разтворъ не ще спаси.

Отъ друга страна, трѣбва да се има сжщо предъ видъ, че макаръ и борделезовиятъ разтворъ да предпазва отъ много болести, той не действува противъ всички такива при лозята, овощнитѣ дървета и зеленчуцитѣ. Почти никакво действие не указва той и срещу различнитѣ вредители (насѣкоми), ако не съдържа различни отровни прибавки. Ето защо, за да избѣгне разочарования, стопанинътъ трѣбва да се справи съ другитѣ упжтвания на Службата за

защита на растенията, или при съмнителни случай да праща материалъ отъ болнитѣ растения.

Начинъ на пръскане. Борделезовиятъ разтворъ предпазва растенията отъ болести само когато се изпръска върху тѣхъ съ пръскалка, отъ които има различни системи. Важното при пръскането е, то да стане на съвсемъ дребни капчици — въ видъ на мъгла, понеже само тогава листата се покриватъ добре и се предпазватъ напълно отъ болести. Ако се пръска на струи, тогава разтворътъ се стича въ видъ на едри капки по стеблата, а голѣма часть отъ листата оставатъ непокрити. За да не става такова стичане, устието на пръскалката не трѣбва да се държи съвсемъ близко до пръсканитѣ части. Освенъ това, трѣбва да се внимава да се напръскатъ всички части на растението, а не само тѣзи които сѫ срещу пръскача. При лозята трѣбва да се напръскатъ листата и отъ дветѣ страни, а сѫщо така и чепкитѣ, които обикновено сѫ скрити подъ листата. При овощнитѣ дървета пъкъ, когато се пръска следъ окапването на цвѣтоветѣ, трѣбва да се гледа разтворътъ да пада отгоре върху младитѣ завързи, за да ги покрие хубаво и ги запази отъ заболяване въ най-младата имъ възрасть, когато тѣ сѫ най-чувствителни къмъ болести. Ето защо, особено трѣбва да се предпочитатъ пръскачкитѣ съ постоянно налѣгане, при които работникътъ има свободна една ржка да разгръща съ нея клони и листа, отколкото обикновенитѣ лозарски пръскачки, кѫдето тази ржка е заета съ помпане.

Що се касае до броя на пръсканията и времето на всѣко едно по отдѣлно, тѣ сѫ различни при различнитѣ култури: лоза, ябълки, круши, сливи, череши и т. н. За тѣхъ да се видятъ специалнитѣ упѫтвания, които Службата за защита на растенията издава.

Прибавки къмъ борделезовия разтворъ. Къмъ борделезовия разтворъ често пѫти става нужда да се прибавятъ различни вещества, съ които да се засили или допълни неговото действие. Едно отъ свойствата на борделезовия разтворъ, което често пѫти се нуждае отъ засилване, е неговата *разпростряемость, или намокрителна способность,* сир., способността му да се разстила върху напръсканитѣ растителни части въ видъ на тънка ципа, вмѣсто да се събира на едри капки. За засилване разпростряемостьта на борделезовия разтворъ, къмъ него се прибавя малко *смолистъ сапунъ*, който всѣки може да си приготви по следния начинъ:

За 10 л. смолистъ сапунъ съ съдържание 5% смола се вематъ: 500 грама смола (чамъ-сакъзъ), 150 гр. сода-каустикъ и 125 гр. слънчогледово масло (може и нерафинирано). Чамъ-сакъзътъ се стрива на ситно, за да се разтвори по-лесно. Въ достатъчно голѣма тенджера (не алуминиева!) или казанъ се налива нуждното количество вода, поставя се на огъня и се прибавя съответното количесто сода-каустикъ, за да се разтвори. Когато разтворътъ захване да ври, въ него се изсипва ситно стритиятъ чамъ-сакъзъ, като се разбърква добре съ каустичния разтворъ, а следъ това се излива и слънчогледовото масло и пакъ се разбърква. После се вари още 10—15 минути при постоянно разбъркване, и сапунътъ е готовъ. Добре е да се държи смѣтка за изврѣлата вода, за да се долѣе.

Ако не разполагаме съ достатъчно голѣмъ казанъ или за икономия на гориво, сваряването може да стане само въ половината вода, а следъ като се свали отъ огъня, докато разтворътъ е горещъ, да се прибави и другата половина.

Отъ този разтворъ на смолистъ сапунъ съ съдържание 5% смола се прибавятъ по 25 см.^{3} за 1 л. борделезовъ разтворъ, сир. по $^1/_4$ л. за 10 л. такъвъ. Отъ тази прибавка борделезовиятъ разтворъ слабо позеленява, обаче не измѣня своята плаваемость, а значително повишава намокрителната си способ-

ность. Отъ особено голѣмо значение е тази прибавка, когато трѣбва да се напръскатъ растения съ восъчни листа, по които напръсканитѣ разтвори се събиратъ на едри капки и много трудно се задържатъ. Такива сж напримѣръ маслодайнитѣ рози (червена и бѣла), макътъ, луковитѣ растения, (особено кромидътъ), зелевитѣ, включително рапицата, краставицитѣ и почти всички други зеленчуци, които се нападатъ отъ гжбни болести и иматъ нужда отъ пръскане съ борделезовъ разтворъ. Наложителна е прибавката на смолистъ сапунъ въ бордолезовия разтворъ при пръскане на лозята, тъй като безъ тази прибавка разтворътъ мжчно намокря ресата и чепкитѣ и поради това не може да ги запази така добре отъ маната. Обаче и по отношение на всички останали растения прибавката на смолистъ сапунъ е отъ голѣмо значение, тъй като улеснява пълното покриване на напръсканитѣ части съ разтвора.

Освенъ това, къмъ борделезовия разтворъ понѣкога се прибавя *меласа* или *обикновена захарь*, въ количество 1 л. меласа или 500 гр. захарь за 100 л. разтворъ. Съ тази прибавка се цели увеличение на лепливостьта на борделезовия разтворъ, а не на разпростряемостьта му, както погрѣшно се смѣта понѣкога. Такъвъ разтворъ се измива по-трудно отъ дъждоветѣ. Обаче, борделезовиятъ разтворъ и безъ такава прибавка има достатъчна лепливость, така че, последната има смисълъ само въ силно дъждливи сезони.

Отъ прибавкитѣ къмъ борделезовия разтворъ, съ които се цели да се допълни неговото действие, най-важна роля играятъ *арсеновитѣ отрови**). Съ тѣхъ се цели да се направи разтворътъ, съ който се пръска, отровенъ не само по отношение на гжбнитѣ болести, но и по отношение на гризящитѣ насѣкоми, като по такъвъ начинъ се спестятъ разноскитѣ за отдѣлно пръскане противъ последнитѣ. Най-често употрѣбявана за тази цель е *парижката зеленина*. Последната се прибавя въ такива количества, както при самостоятелно употрѣбление: до 70 гр. за 100 л. разтворъ при пръскане на праскови и кайсии, 100—130 гр. за 100 л. при пръскане на останалитѣ овощни дървета (въ зависимость отъ издържливостьта на съответния сортъ), и до 150 гр. при лозята. При прибавяне на парижка зеленина къмъ борделезовия разтворъ, количеството на варьта въ него трѣбва да се увеличи малко — отъ $^3/_4$ кгр. на 1 кгр. негасена варь за 1 кгр. синъ-камъкъ. Съответното количество парижка зеленина предварително се размѣсва на гжста каша съ малко вода или варно млѣко, докато хубаво се намокри и стриятъ бучкитѣ и чакъ следъ това тази каша се размѣсва съ останалото варно млѣко или пъкъ направо съ борделезовъ разтворъ. При пръскане на борделезовъ разтворъ съ парижка зеленина, сжщиятъ трѣбва да се бълника често, за да не се даде възможность на парижката зеленина да се утаи.

По сжщия начинъ къмъ борделезовия разтворъ могатъ да се прибавятъ всички видове стомашни отрови, употрѣбявани самостоятелно за тази цель, като калциевъ арсенатъ и арсенитъ и оловенъ арсенатъ. Отъ тѣхъ арсенатитѣ се прибавятъ безъ да има нужда отъ предварителното имъ размѣсване съ варь, а калциевиятъ арсенитъ (колинъ) трѣбва да се размѣсва съ варь както парижката зеленина.

Освенъ стомашнитѣ отрови, къмъ борделезовия разтворъ понѣкога се прибавятъ и нѣкои отъ така наречените *контактни (кожни) отрови*[1]), употрѣбявани за унищожаване на смучащи насѣкоми съ

*) По-подробно върху арсеновитѣ отрови и употрѣблението имъ срещу вреднитѣ насекоми, вж. специално печатно Упжтване на Службата за защита на растенията, което се изпраща безплатно при поискване отъ сжщата.

[1]) Върху тѣхъ искай безплатно печатно упжтване отъ Службата за защита на растенията.

голо, нѣжно тѣло. Съ такава прибавка се цели да се направи пръскането съ борделезовъ разтворъ ефикасно и по отношение на тѣзи насѣкоми. Отъ контактнитѣ отрови, подходящи за примѣсване къмъ борделезовия разтворъ сж: никотинътъ, никотиновиятъ сулфатъ, различнитѣ тютюневи екстракти, както и домашно приготвенъ тютюневъ извлекъ. Прибавката имъ става въ различни количества въ зависимость отъ съдържанието имъ на никотинъ, съ смѣтка, въ 100 л. отъ получения разтворъ да се съдържатъ около 50 грама чистъ никотинъ. Останалитѣ контактни срѣдства, съдържащи сапунъ или минерални или катранени масла, не могатъ да се смѣсватъ съ борделезовия разтворъ.

Видоизмѣнения на борделезовия разтворъ. Освенъ борделезовъ разтворъ, понѣкога се употрѣбява и така наречения *бургундски разтворъ*, въ който намѣсто варь се слага *сода за пране* (натриевъ карбонатъ). Последната се продава най-често като *кристална сода*, но по нѣкога и като печена (калцинирана) сода въ видъ на прахъ (сода Солвей). Отъ содата се взиматъ по около 1200 гр. кристална или 500 гр. печена сода за 1 кгр. синькамъкъ. Приготовлението на бургундския разтворъ става по подобенъ начинъ, както при борделезовия: въ часть отъ водата, най-често въ половината отъ цѣлото количество, се разтваря синиятъ камъкъ, а въ останалата часть отъ водата се разтваря содата, и после двата разтвори се смѣсватъ при разбъркване.

Бургундскиятъ разтворъ по видъ и свойства прилича на борделезовия. Отличава се отъ него, обаче, че следъ напръскване почти не оставя следи по листата, поради това се предпочита за пръскане на украсни растения, кждето е отъ значение листата да не бждатъ зацапани съ разтвора. Затова пъкъ, общо взето, той причинява по-често изгаряния, отколкото борделезовия разтворъ, и е по-скжпъ отъ него. Ето защо, и употрѣблението му е по-ограничено.

Освенъ това, въ търговията се намиратъ и други препарати, които замѣстватъ по своето действие борделезовия разтворъ. Такива у насъ сж одобрени препаратитѣ: носпералъ, носперитъ и бординетъ. Препаратитѣ носпразенъ, фунгоранъ, тутокилъ и др., пъкъ притежаватъ действие и срещу гризящи насѣкоми—равно на онова на борделезовъ разтворъ съ прибавка на арсенова отрова.

Съставилъ: **И. К.**

ЛОЗАРИ И ГРАДИНАРИ,

Болеститѣ и неприятелитѣ по вашитѣ култури нам а ляватъ силно вашитѣ доходи. Противъ много отъ тѣхъ науката е дала сигурни и евтини срѣдства. Съ малки усилия вие можете да се гарантирате противъ повреди отъ болести и да увеличите доходитѣ си. Болеститѣ по земедѣлскитѣ култури не се дължатъ на времето или на грѣшки въ обработката. Тѣ се причиняватъ отъ разни паразити, както тѣзи по човѣка и животнитѣ. Не оставяйте болеститѣ да ви лишаватъ отъ плода на вашия трудъ, а се отнасяйте редовно за съветъ до СЛУЖБАТА ЗА ЗАЩИТА НА РАСТЕНИЯТА, която дава съвети и упжтвания безплатно.

Адресътъ на службата е:

СЛУЖБА ЗА ЗАЩИТА НА РАСТЕНИЯТА

Булевардъ „Драганъ Цанковъ“, № 2 — София

Пощ. кутия 238

3524—1937